

Miten Sote- työparityöskentely alkaa **sosiaalihuollon** mielenterveys- ja päihdepalveluissa?

Tämä ohje koskee sote-töyöpari työskentelyä sosiaalihuollon miepä-palveluiden ja perusterveydenhuollon miepä-palveluiden välillä, joissa on lakisääteinen yhteensovittamisvelvoite. Palveluiden tarvetta tulee aina arvioida kokonaisuutena.

Asiakkaalla saattaa olla tarvetta myös muihin terveyspalveluihin. Tällöin voit soveltaa tätä ohjetta ja olla yhteydessä avoterveydenhuoltoon. Huolehdiathan tällöin hyvästä yhteistyön tekemisestä terveyspalveluiden toimijoiden välillä asiakkaan tuen tarpeen perusteella.

Muistathan myös, että on tärkeää sovittaa asiakkaan kaikki sosiaalihuollon palvelut yhteen, tekemällä hyvää yhteistyötä eri sosiaalihuollon toimijoiden välillä.

Mistä tiedän, milloin asiakkaalla on tarve terveydenhuollon miepä-palveluihin tai sotetyöparityöskentelyyn?

Kun asiakas tarvitsee mielenterveys- ja/tai päihdehoitoa.

Kun sinulla nousee huoli asiakkaan erilaisista terveysongelmista, jotka aiheuttavat arjen selviytymisen haasteita, toiminta- tai työkyvyn puutetta tai kuntoutustarpeita.

Kun sinulla tulee olo, ettet selviä asiakkaan asioissa yksin sosiaalihuollon asiantuntijuudella ja kaipaat tukea työskentelyysi.

→ Oman arvioinnin tukena voit hyödyntää SOTE-töyöparityöskentelyn tunnusmerkkejä.

Jos olet epävarma, voit konsultoida alueesi TE miepä -yksikön sähköpostia nimettömällä asiakasasialla.

Tunnusmerkit

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden SOTE-integroituun työpari työskentelyyn

Miepä asiakkaan elämänhallintaan liittyviä haasteita:

Asumiseen liittyvät haasteet: asumisen haasteet, asumisen vaarantuminen, häätö tilanteet, puutteelliset asuinolosuhteet, asunnottomuus, hamstraus

Talouteen liittyvät haasteet: taloudellisten asioiden hoitamattomuus, hallitsematon rahankäyttö, velkaongelma, edunvalvontaprosessit, etuuksien hakemisen haasteet

Alakulttuuriin liittyvät haasteet: käytöshäiriöt, turvattomuus, hyväksikäyttö, väkivalta, tapaturmat, rikokset, rikosseuraamukset, ihmiskauppa, prostituutio

Monialaiset etuasiat: pitkittynyt työttömyys, toistuvat sairasmuutokset, eläkeselvittelyt

Ihmissuhteisiin liittyvät haasteet: sosiaalinen verkosto puuttuu, eristäytyminen, läheisten huoli, alaikäiset lapset tai muut huollettavat

Terveyteen liittyvät haasteet: asiakkaan kokemus terveydestä heikko, monimutkainen terveydenhuollon kokonaisuus, lääkityksen laiminlyönti, puuttuva diagnostiikka (kehitysvamma, neopsy), seksuaaliterveys, itsetuhoisuus, puutteellinen hygienia

Minusta tuntuu, että nyt kaipaisin sosiaaliohjaaja Soilin tukea tähän asiaan

Asiakas

sh Santtu

Sosiaalihuollossa terveydenhuollon palveluiden tarve:

- erilaiset terveysongelmat, arjessa selviytymisen haasteet, toiminta- ja työkyvynpuutteet tai kuntoutustarpeet

Terveydenhuollossa sosiaalihuollon palveluiden tarve:

- huoli arjen hallinnasta, kotona pärjäämisestä, perheen tilanteesta tai taloudellisesta tilanteesta

Yleisiä tunnusmerkkejä voivat olla

Paljon yhteydenottoja tai käyntejä	Toistuvat peruuttamattomat ajat	Hoidon- tai palveluiden keskeytykset
Huono sitoutuminen	Ei kykene hakemaan apua	Ei näe avun tarvetta muun sairauden vuoksi
Akutisoitunut tai kriisitilanne	Jumiutunut tilanne	SOTE interventiot ei yksin onnistu
Uusea yhtäaikainen tuen tarve	Psyykkinen pitkäaikais sairaus ei hoitotasapainossa tai hoitokontaktia ei ole	Päihde- ja/tai riippuvuus-käyttäytymistä

"Asiakas saa sote-töyöparilta avun nopeammin, eikä tilanteet pitkity tai eskaloitu"

"Terveydenhuolto joutuu hoitamaan paljon sosiaalipalveluiden asioita ja päinvastoin"

"Asiakkaan kokonaistilanne pitää nopeasti selvittää, jotta asiakkaan ei tarvitse kertoa asioita moneen kertaan - Vältetään turhaa ajankäyttöä ja päällekkäistä työtä"

varha

suomen lasten keskusliiton

suomen lasten keskusliiton

suomen lasten keskusliiton

Kun asiakkaalla ilmenee terveydenhuollon tarve:

- ! Asiakkaalle tulee kertoa, että hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelut koostuvat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Palveluita yhdistetään asiakkaan edun mukaisesti, jotta asiakas saa parhaan mahdollisen avun.
- ! Asiakkaalle voi kertoa, että Varhassa käytämme SOTE-työparimallia palveluiden väliseen yhteistyöhön.
- ! Kerro asiakkaalle, että tarvitsemme hänen suostumuksensa yhteistyön tekemistä varten ja tietojen vaihtoon. Täyttäkää kirjallinen suostumuslomake yhdessä.

Kartoita **kysymällä asiakkaalta** onko hänellä säännöllinen hoitokontakti terveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Kartoita myös **kysymällä asiakkaalta**, onko hänellä nimettyä omahoitajaa ja hoidosta vastaavaa lääkäriä.

Jos asiakkaalla ei ole hoitokontaktia perusterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluihin, kartoita **asiakkaalta kysymällä** onko hänellä säännöllistä hoitokontaktia erikoissairaanhoidon psykiatriaan, mihin yksikköön ja onko omahoitajaa nimettynä.

Terveydenhuollossa kaikille asiakkaille tehdään hoidontarpeenarvointi. Hoidontarpeen arvioinnit tehdään pääsääntöisesti asiakkaan oman avoterveydenhuollon yksikön hta-linjan kautta. On sovittu, että kaikki asiakkaat ohjataan olemaan ensin yhteydessä avoterveydenhuoltoon, hta-linjalle.

Mikäli asiakkaalla on miepä hoidon tarve, hänet ohjataan hoidontarpeen arvioinnin jälkeen terveydenhuollon miepä yksikköön ensijäsennysajalle.

On hoitokontakti perusterveydenhuollon miepä-yksikköön:

- kysy asiakkaalta omahoitajan / muun työntekijän nimeä ja yhteystietoja
- Jos asiakas ei osaa kertoa työntekijän nimeä tai yhteystietoja, voit asiakkaan suostumuksella:
 - tiedustella asiaa alueen terveydenhuollon miepä-työntekijöiltä yhteystietolistan avulla tai
 - tiedustella asiaa alueen TE miepä -yksikön sähköpostista
- Ota yhteyttä asiakkaan terveydenhuollon työntekijään ja kerro miepä-palveluiden tarpeesta/ tee ilmoitus Shl 40§ perusteella. Sovi yhteisvastaanottoaika yhteistyön aloittamiseksi.
- Asiakkaan tuen tarpeen perusteella yhteistyö voi olla kertaluonteista, monialaista yhteistyötä tai suunnitelmallista ja pitkäkestoista sote-työparityöskentelyä
- Jos asiakas kieltää sinua olemasta yhteydessä terveydenhuoltoon
 - Käy asiasta keskustelua asiakkaan kanssa ja tuo esiin asiakkaan etua
 - Jos ilmoitusvelvollisuus täyttyy, tee ilmoitus muulle viranomaiselle Shl 40§ perusteella alueen TE miepä -yksikön sähköpostiin tai ota yhteyttä avoterveydenhuollon viranomaisnumeroon ja kerro asiasta asiakkaalle perusteluineen. Häättilanteissa ole yhteydessä 112.

Ei ole hoitokontaktia perusterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdeyksikköön:

- Ohjaa asiakasta ottamaan yhteyttä avoterveydenhuollon Hta-linjaan, jos hänen toimintakykynsä on erinomainen tai hyvä eikä ilmoitusvelvollisuus täyty tai
- Ota yhteyttä Hta-linjaan asiakkaan puolesta, asiakkaan suostumuksella tai
- Ota yhteyttä Varha sovelluksen kiireettömän chatin kautta TE miepä-palveluihin yhdessä asiakkaan kanssa tai
- Ota yhteyttä oman alueesi avoterveydenhuollon yksikön viranomaisnumeroon tai
- Ota yhteyttä oman alueen TE miepä -yksikön sähköpostiin ja pyydä hoidon tarpeen arviointia asiakkaalle tai
- Jos asiakas kieltäytyy ja koet velvoitteet ilmoituksen tekemisestä täyttyvän, kerro tästä asiakkaalle ja perustele se. Tee ilmoitus oman alueen TE miepä -yksikön sähköpostiin tai oman alueesi avoterveydenhuollon yksikön viranomaisnumeroon.

Suostumus tietojen vaihtoon:

[Yhteiset lomakkeet](#)

[Varsinais-Suomen hyvinvointialue Suostumus monialaiseen yhteistyöhön 25.9.2023.pdf](#)

[Varsinais-Suomen hyvinvointialue Suostumus monialaiseen yhteistyöhön Ohje 25.9..2023.pdf](#)

Mihin olen yhteydessä:

Varhan miepä-työtä tekevät työntekijät alueittain ja yksiköiden sähköposti osoitteet:

linkki listaan

Avoterveydenhuollon hoidontarpeenarviointi

[Hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointi | Varha](#)

Varha sovellus:

Mielenterveys- ja päihdeyksiköiden kiireetön yhteydenotto

Avoterveydenhuollon yksiköiden viranomaisnumerot:

[Avoterveydenhuollon viranomaisnumerot sisäiseen käyttöön.pdf](#)

Soihtu

- Alle 65-vuotiaiden asiakkaiden sosiaalihuoltolain mukainen ohjaus ja neuvonta, palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelutarpeen arviointi toteutetaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueella alueellisissa Soihtu-tiimeissä.

[Asiakas- ja palveluohjaus Soihtu \(sosiaalihuollon neuvonta, ohjaus ja palvelutarpeen arviointi\) | Varha](#)

[Ilmoitus/yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi \(huoli-ilmoitus\) | Varha](#)

[Lastensuojeluilmoitus | Varha](#)

[Ennakollinen lastensuojeluilmoitus | Varha](#)

Ikääntyneiden asiakasohjaus

- Yli 65-vuotiaat asiakkaat

suomeksi p. 02 262 6164 (klo 9–15)

ruotsiksi p. 02 262 6174 (klo 9–12)

[Ikääntyneiden yhteydenottopyyntö | Varha](#)

[Ilmoitus/yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi \(huoli-ilmoitus\) | Varha](#)

Sosiaali- ja kriisipäivystys

- Kiireellisen ja välttämättömän avun tai tuen tarve, esim: akuutti huoli lapsen tai perheen tilanteesta, olosuhteista tai turvallisuudesta akuutti huoli aikuisen tai vanhuksen pärjäämisestä kotona perheväkivaltatilanne akuutti kriisiavun tarve traumaattisessa kriisitilanteessa (esim. onnettomuus, läheisen äkillinen kuolema, väkivaltatilanteet, vakava vammautuminen tai sairastuminen, tulipalo)

Sosiaalipäivystyksen asiakaspuhelinnumero: 02 262 6003 (24/7).

[Varsinais-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystyspuhelin | Varha](#)

Hätätilanteissa

- soita 112.

Miksi sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdepalveluissa tulee arvioida asiakkaan tarvetta terveyspalveluihin ja laajasti sosiaalipalveluihin? miksi yhteydenotto on tehtävä? ja miksi meidän tulee tehdä yhteistyötä?

Velvoite arvioida laajasti sosiaalihuollon tarve:

Shl 44 § **Asiakkaan hoidossa olevan lapsen tai muun henkilön hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun asiakas: saa päihde- ja riippuvuustyön tai mielenterveystyön palveluja** tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana tai ennen tarvittavien palvelujen saamista hänen kykynsä täysipainoisesti huolehtia hoidosta tai kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen.

Velvollisuudesta ilmoittaa sosiaalihuollon tarpeesta hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle säädetään Shl 35 §:ssä.

Yhteydenotto velvoite so-so:

Shl 35 § Jos terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka **sosiaalitoimen**, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoiton, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on **ohjattava henkilö** hakemaan sosiaalipalveluja tai **henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä** hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, on **tehtävä ilmoitus** sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain 25 ja 25 c §:ssä

lökkään henkilön palvelutarpeesta ilmoittamisessa on lisäksi noudatettava, mitä vanhuspalvelulain 25 §:ssä säädetään.

Ilmoitus muulle viranomaiselle:

Shl 40 § **Jos asiakkaan tarpeisiin ei voida vastata vain sosiaalihuollon toimin**, asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista vastaavan sosiaalihuollon ammattihenkilön, omatyöntekijän tai muun asiakkaan palveluista vastaavan työntekijän on **asiakkaan suostumuksella otettava yhteyttä** siihen viranomaiseen, jonka vastuulle tarvittavien toimien järjestäminen ensisijaisesti kuuluu.

Ilmoituksen vastaanottaneen viranomaisen tulee asiakkaan suostumuksella ilmoittaa siihen yhteyttä ottaneelle viranomaiselle ilman aiheetonta viivytystä, mihin toimiin se on ilmoituksen johdosta ryhtynyt. Ilmoittamista ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se on ilmeisen tarpeetonta.

Tietojen luovuttamisesta ilman asiakkaan lupaa tai suostumusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetussa laissa (asiakastietolaki). [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen... 703/2023 - Sädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Yhteistyövelvoite:

Shl 41 § Monialainen yhteistyö: Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteistä vastaavan **sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista**. Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, **on näiden tahojen**

osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen.

Sosiaalihuoltoa **toteutetaan yhteistyössä** eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen **palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden**. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

[Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

[Terveystieteiden tutkimuslaki 1326/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)